

**UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE
EUROPENE „CONSTANTIN STERE”**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 340.11 (043.2)**

ANDRIUȚA Eleonora

**CAPACITATEA JURIDICĂ
ÎN DIVERSE RAMURI DE DREPT**

Specialitatea 551.01. Teoria generală a dreptului

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei „Drept Public”
a Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”

Conducător științific:

AVORNIC Gheorghe, Doctor habilitat în drept, profesor universitar,
specialitatea 551.01 – Teoria Generală a Dreptului

Referenți oficiali:

1. **Humă Ioan** – doctor în filozofie, profesor universitar, România, referent
2. **Baltag Dumitru** – doctor habilitat în drept, profesor universitar, referent

Componența Consiliului științific specializat:

1. **Smochină Andrei** – doctor habilitat în drept, profesor universitar, președinte
2. **Coptileț Valentina** – doctor în drept, conferențiar universitar, secretară
3. **Aramă Elena** – doctor habilitat în drept, profesor universitar, membru
4. **Grecu Raisa** – doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, membru
5. **Negru Boris** – doctor în drept, profesor universitar, membru

Suținerea tezei va avea loc la 23 iunie 2018, ora 14.00, în ședința Consiliului științific specializat D 42.551.01 – 04 din cadrul Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, pe adresa: MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 200, Sala Senatului a USPEE „Constantin Stere”.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md), Biblioteca Națională Științifică a Republicii Moldova și Biblioteca USPEE „Constantin Stere”.

Autoreferatul a fost expediat la 22 mai 2018.

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

doctor în drept, conf. univ.,

COPTILEȚ Valentina

Conducător științific:

doctor habilitat în drept, prof.univ.

AVORNIC Gheorghe

Autor:

ANDRIUȚA Eleonora

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei investigate. Prezent și actual în conștiința juridică din toate timpurile, conceptul de capacitate juridică descrie un pronunțat caracter de evoluție, fiind într-o dependență indisolubilă cu calitatea de subiect de drept, valorile și idealurile sociale promovate în diverse perioade de timp. Astfel că în cadrul doctrinar și normativ curent, acest concept juridic prezintă o nouă consacrare. În mod specific, toate transformările care au loc la nivelul protecției internaționale a drepturilor omului și asigurarea libertății relațiilor juridice, au determinat ca astăzi să nu mai considerăm asigurarea capacității juridice tuturor persoanelor doar prin simpla garantare a posibilității de a avea drepturi, fără a asigura libera exercitare a acestora, nu mai putem admite prezența diverselor criterii de selecție a persoanelor în procesul de exercitare a drepturilor lor.

Soluționarea practică a problemelor legate de aplicarea normelor juridice referitoare la capacitatea juridică nu poate fi efectuată, fără o înțelegere teoretică a problemelor legate de acest concept. Noile abordări marcate de adoptarea Convenției cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități [16] au determinat modificarea paradigmei capacității juridice și au accentuat necesitatea dezvoltării noilor cercetări și clarificări în acest domeniu. Actualitatea lucrării în cauză rezidă și în primatul de a demonstra aportul abordărilor istorice și filosofice în reconceptualizarea capacității juridice specifică tuturor ramurilor, fiind deduse premise asupra necesității de evaluare și modificare a actelor normative interne care-l reglementează. La data de 02 iunie 2017, prin modificările operate prin Legea nr. 66 din 13.04.17 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative [15], au intrat în vigoare o serie de modificări referitoare la capacitatea juridică civilă. Modificările în cauză statuează o serie de ajustări la nivelul reglementărilor interne care stabilesc regimul capacității juridice cu rigorile stabilite în textul actelor juridice internaționale. Printre cele mai semnificative modificări legislative pot fi remarcate: delimitarea capacității juridice de măsurile de ocrotire a persoanelor care în urma unei boli mintale, deficiențe fizice mintale, sau psihologice nu poate conștientiza natura actelor juridice pe care intenționează să le încheie; introducerea măsurilor de ocrotire alternative tutelei totale, care să asigure exercitarea capacității juridice; excluderea instituției de declarare a incapacității persoanei fizice majore; introducerea unor serii de rigori referitoare la exercitarea măsurilor de ocrotire, care contribuie la menținerea preferințelor și individualizării deciziilor persoanei ocrotite etc. Aceste modificări au fost operate în reglementarea instituției de capacitate juridică civilă. Este inevitabil să nu remarcăm că au rămas încă o serie de lacune în legislație, care denaturează conceptul de capacitate juridică, spre exemplu confuzia menținerii instituției de limitare în capacitatea juridică; capacitatea juridică rămâne a fi constituită din capacitate de folosință și capacitate de exercițiu; nu au fost instituite instrumente care să stabilească interesele și voința persoanei asistate în procesul de luare a deciziei etc.

În realitatea curentă un concept juridic, odată formulat teoretic, îmbracă în

timp haina pe care o dau standardele legale, noile valori impuse de societate etc. În evoluția conceptului de capacitate juridică, caracterul său social este incontestabil, fiind marcat de tendința de a garanta capacitatea juridică unui număr cât mai larg de persoane. Acest caracter s-a manifestat prin abolirea sclaviei, recunoașterea posibilității de a încheia acte juridice specifice unor categorii sociale, iar astăzi se manifestă prin modificarea capacității juridice în sensul garantării ei tuturor persoanelor, transformării ei într-un concept cât mai inclusiv și mai aproape de ființa umană, excluderii oricărui criterii de selecție a persoanelor care își pot exercita drepturile și delimitării capacității juridice de cea mintală, psihologică sau de orice grade de inteligență în formularea oricărui drepturi.

Capacitatea juridică nu mai poate fi privită ca un simplu înlocuitor al capacității mintale, ea este o creație a legiuitorului care implică, în mod prioritar, personalitatea și individualitatea umană, indiferent că avem în vedere o persoană fizică sau morală. Pentru reflectarea acestor abordări asupra capacității juridice, deduse din noile standarde internaționale și cercetările recente, prezenta lucrare elaborează noi abordări asupra acestui concept, de care trebuie să se țină cont în procesul de elaborare a cadrului normativ intern și de aplicarea lui practică de către instanțele naționale, precum și în procesul de instruire a studenților și masteranzilor de la facultățile de drept.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Abordările doctrinare referitoare la capacitatea juridică se divizează în două categorii, prima se referă la lucrările științifice realizate până la adoptarea Convenției cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități și a doua se referă la lucrările care au precedat acest eveniment legislativ. O importanță colosală pentru realizarea prezentei teze, prezintă lucrările autorilor autohtoni Avornic G., Lupu G., Baltag D., Guțu A., Tragone D., Crețu V. etc., inclusiv autori din România cu un aport deosebit se remarcă: Ceterchi I., Craiovan A., Popa N., Huma I., Djuvară M., Cantacuzino M.B. etc. Lucrări care cuprind abordări despre noua paradigmă asupra capacității juridice, marcată de adoptarea Convenției cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități au fost elucidate în lucrările autorilor străini Nilson A., Bach M., Quinn G., Zayas A. De., Kerzner L., Arstein-Kerslake A., McConnell T. etc. Acestea constituie lucrări recente realizate la tema de cercetare. În literatura de specialitate autohtonă sunt identificate doar două lucrări care reflectă noua paradigmă a capacității juridice, Ciocan L. „Studiu: Aplicarea practică a sistemului de tutelă în RM: Drepturile Omului și vulnerabilitatea persoanelor declarate incapabile” și Meșter V. ș.a. „Dreptul la capacitate juridică al persoanelor cu dizabilități. Studiul comparativ al legislației Republicii Moldova și a standardelor internaționale în domeniu”. Totuși, lucrările în cauză prezintă studii sintetice asupra acestui concept juridic, fiind limitate la elucidarea cadrului normativ referitor la capacitatea juridică și demonstrat impactul social negativ al instituției de declarare a incapacității. Astfel, analiza complexă a conceptului de capacitate juridică rămâne o noutate pentru literatura juridică autohtonă până la publicarea prezentei lucrări.

Cercetarea comparativă a acestor lucrări științifice au permis autoarei identificarea și analiza particularităților specifice acestui concept de drept, contribuind la soluționarea unor probleme teoretice legate de natura juridică capacității juridice; formularea unor concluzii și recomandări pentru a asigura reglementarea juridică a acestui concept în perspectiva respectării drepturilor omului și a libertății de a participa la raporturile juridice; delimitarea acestui concept de alte concepte adiacente; explicarea unor noțiuni; identificarea unor lacune legislative în exercitarea dreptului la capacitate juridică etc.

Deși capacitatea juridică constituie un concept general de drept, care prezintă particularități specifice în raport cu fiecare relație juridică, reglementările interne referitoare la acest concept au sediul, în mod prioritar, în Codul Civil al RM [8], Titlul II „Persoanele”, în cap. I, „Persoana fizică” și cap. II, „Persoana juridică”. În legislația specifică altor ramuri de drept intern nu sunt întâlnite reglementări care să stabilească regimul juridic al capacității juridice, decât doar cu caracter de trimitere la reglementările civile și procesual civile. Necesitatea de revizuire a cadrului juridic intern cu privire la capacitatea juridică este produsă sub presiunea actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice [14], Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei [12], Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dezabilități [16] etc.

Concluzionând asupra situației în acest domeniu de cercetare, putem conchide că conceptul capacității juridice constituie obiectul discuțiilor multiple, în procesul căruia s-au depistat o serie de probleme examinate insuficient și care au permis autoarei de a stabili scopul și obiectivele de cercetare după cum urmează.

Scopul și obiectivele cercetării. Cele consemnate mai sus au determinat formularea scopului prezentei teze de doctor. La concret, **scopul** tezei constă în efectuarea unei investigații științifice complexe a conceptului de capacitate juridică și a mecanismului legal, specific diverselor ramuri de drept, de asigurare a exercitării capacității juridice, având la bază relevarea problemelor teoretico-practice ale acestei instituții, analiza multilaterală a standardelor doctrinare și normative referitoare la acest concept și oferirea celor mai bune soluții în interpretarea și înțelegerea acestui concept juridic de către cercetători și practicieni. Pentru realizarea deplină a scopului cercetării, au fost definite următoarele **obiective**:

- analiza comparativă a ideilor, opiniilor, concepțiilor teoretico-practice expuse în doctrina teoriei generale a dreptului și a altor științe juridice specifice, atât din RM cât și din literatura juridică din alte state, care au ca obiect de cercetare capacitatea juridică, pentru formularea problemei de cercetare și a direcțiilor de soluționare a acesteia;

- demonstrarea aportului teoriilor filosofice în formarea și evoluția capacității juridice; principalelor evenimente istorice care au determinat direcția de dezvoltare a acestui concept juridic și descrierea particularităților definitorii ce au marcat evoluția sa;

- reconceptualizarea capacității juridice prin elaborare noțiunilor care să precizeze esența;
- concretizarea trăsăturilor specifice conceptului de capacitate juridică;
- delimitarea conceptului de capacitate juridică de alte concepte adiacente;
- identificarea criteriilor de clasificare și a tipurilor capacității juridice;
- examinarea particularităților problematice a acestui concept;
- identificarea particularităților specifice capacității juridice prezentate în diverse acte normative și standarde internaționale și europene referitoare la acest subiect de cercetare;
- analiza comparativă a capacității juridice în diverse ramuri de drept intern;
- constituirea noțiunilor de capacitate juridică specifică ramurilor de drept particulare;
- precizarea particularităților capacității juridice în ramurile de drept.

Metodologia cercetării științifice. În procesul de realizare a prezentei lucrări au fost utilizate o pluralitate prestabilită de metode, mijloace și procedee de cunoaștere a Teoriei generale a dreptului, și anume: metode generale (istorică, logică, sistematică, analiza, sinteza, inducția, deducția, generalizarea, abstractizarea, modelarea, analogia); metode sociologice (metoda analizei sistemice, metoda comparativă); metode juridice (metoda formal-juridică, metoda juridică comparată); metode statistice (metoda grupărilor statistice, metoda corelației). Am utilizat și combinat aceste metode în dependență de diversele problematice abordate în teză. Spre exemplu, în conformitatea metodelor deductive și inductive s-a realizat analiza textelor legislației dar și a abordărilor doctrinare referitoare la tema noastră de cercetare. Lucrarea prezintă o analiză complexă a paradigmei referitoare la capacitatea juridică, care înglobează atât interpretări de acte normative, cât și opinii cu privire la discursul doctrinar în materia capacității juridice, prezintă date statistice și formulează concluzii și recomandări argumentate. Aplicând metoda comparativă, autoarea trasează distincțiile dintre abordările doctrinare și normative a capacității juridice existente până la adoptarea Convenției cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități și cele care succed acest eveniment legislativ, a prezentat bunele practici internaționale de asigurare a exercitării capacității juridice și a definitivat distincțiile față de abordările legiuitorului autohton etc. În același format, datorită metodei istorice, a fost argumentat impactul evenimentelor istorice și a diverselor teorii filosofice asupra conceptualizării capacității juridice. Utilizarea multiplelor metode de cercetare au permis efectuarea unei investigații științifice complexă a conceptului de capacitate juridică și a mecanismului său de reglementare, specific diverselor ramuri de drept, identificarea și propunerea soluțiilor pentru problemele teoretico-practice ale acestui concept juridic.

Baza informațională a tezei o constituie literatura doctrinară, legislația națională și a altor țări, datele privind practica aplicării ei, precum și datele prezentate în diverse studii, practica instanțelor de judecată din RM.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor investigate sunt de-

terminate de scopul și obiectivele cercetării, efectuarea investigațiilor și abordarea problemei cercetate. În concret, acestea consistă în cercetarea aprofundată a conceptului de capacitate juridică, evidențiind o distinctă și nouă viziune asupra modului de abordare și configurare a acestui concept juridic în conformitatea noilor standarde internaționale și a premiselor sociale curente. Investigația constituie o premieră în spectrul lucrărilor realizate în RM la tema examinată, în acest sens, este prima lucrare în care este analizată capacitatea juridică în calitate de concept teoretic aplicabil tuturor ramurilor de drept, în paralel fiind evidențiate deficiențele tehnico-legislative ale legislației naționale și formulate propuneri concrete de îmbunătățire a cadrului normativ intern pentru a asigura conformitatea cu noile standarde în domeniu și respectarea drepturilor omului. Noutatea științifică este demonstrată și de aportul lucrării în definitivarea conceptului de capacitate juridică conform noilor rigori stabilite după adoptarea Convenției cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, argumentarea conceptului de capacitate juridică ca noțiune distinctă de capacitatea mintală și evidențierea calității sale de premisă iminentă a calității de subiect de drept pentru participare la raporturile juridice; demonstrarea caracterului social al capacității juridice în raport cu evoluția acestui concept juridic în diverse acte normative istorice și contemporane; elucidarea particularităților specifice capacității juridice, separat de capacitatea juridică civilă; trasarea tangențelor interdependente dintre conceptul de capacitate juridică și rigorile promovate în comunitatea națională și internațională în materia drepturilor omului; elucidarea caracterului de concept general de drept prin analiza comparativă a capacității juridice în raport cu diverse ramuri de drept public, privat și mixt.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în fundamentarea științifică a paradigmei conceptului de capacitate juridică, și implicit, în identificarea criteriilor de delimitare a capacității juridice de unele concepte adiacente, ceea ce a condus la clarificarea și orientarea condițiilor de reglementare a capacității juridice în diverse ramuri de drept în conformitatea noilor rigori teoretice și juridice referitoare la capacitatea juridică generală, precum și pentru orientarea teoreticienilor și a practicienilor în domeniu.

Semnificația teoretică constă în dezvoltarea, în primat, a unui fundament științifico-metodologic solid referitor la capacitatea juridică pentru literatura de specialitate autohtonă, care determină pârgheii de pornire a activității de cercetare pentru teoreticienii și practicienii în domeniu, contribuie, în ansamblu, la dezvoltarea științei dreptului și răspunde curențelor de ordin practic generate de analiza fragmentată a acestui concept juridic. De asemenea, analiza noilor standarde și clarificarea aspectelor privitoare la natura juridică a acestui concept general de drept soluționează o serie de aspecte problematice evidente atât în doctrina internă, cât și actele normative în vigoare în sensul trasării liniilor directorii și evidențierii necesității de revizuire a cadrului normativ intern și ajustării la noile rigori internaționale referitoare la acest concept de drept, pe de o parte, precum și promovării noilor abordări asupra acestui concept în procesul

de cercetare, analiză și studiere a capacității juridice de către cercetători și tinerii specialiști în drept.

Valoarea aplicativă a lucrării este condiționată de importanța ei științifico-didactică și de relevanța concluziilor și recomandărilor formulate, care au trasat linia definitorie pentru necesitatea de ajustare a cadrului normativ intern și de aplicare în procesul de cercetare a acestui concept juridic a noilor rigori promovate de comunitatea internațională în domeniu. În concret, rezultatele cercetării constituie soluții viabile, care urmează a fi concretizate în conținutul normelor juridice și urmează a fi aplicate în virtutea respectului pentru drepturile omului. Concluziile formulate vor facilita activitatea de interpretare și aplicare a normelor care stabilesc regimul juridic al capacității juridice de către organele îndrituite în acest sens, vor contribui la perfecționarea cadrului normativ ce vizează conceptul capacității juridice și vor facilita procesul de interpretare a normelor de drept cu exegeze actuale în contextul soluționării unor probleme de interpretare determinate de conținutul vag, imprecis și învechit al textului de lege referitor la capacitatea juridică, prin aceasta facilitând actul de înfăptuire a justiției, în general. Iar recomandările formulate constituie sugestii consistente care vor direcționa cercetările de perspectivă la acest domeniu de cercetare. Teza de doctor poate fi utilizată atât în procesul de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ cu profil juridic, cât și în perspectiva cercetării ulterioare a acestui concept juridic.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în analiza materialelor științifice și a cadrului normativ referitor la capacitatea juridică și în identificarea problemei științifice în domeniul de cercetare; demonstrarea și elucidarea momentelor normative și doctrinare, care marchează noua paradigmă asupra conceptului de capacitate juridică; argumentarea aportului teoriilor filosofice și identificarea evenimentelor istorice care au marcat direcția de dezvoltare a acestui concept juridic; reconceptualizarea capacității juridice prin elaborare noțiunilor care să-i precizeze esența; concretizarea trăsăturilor specifice conceptului de capacitate juridică și delimitarea de alte concepte asemănătoare; precizarea locului capacității juridice în sistemul dreptului; soluționarea particularităților problematice privind acest concept; autentificarea teoretică a particularităților specifice capacității juridice prezentate în diverse acte normative interne și internaționale; investigarea comparativă a capacității juridice în diverse ramuri de drept; întemeierea noțiunilor de capacitate juridică și a particularităților sale specifice ramurilor de drept particulare.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice pot fi aplicate atât în activitatea practică a organelor de ocrotire a normelor de drept, cât și în procesul de instruire a studenților, masteranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior. În plan legislativ, va prezenta premise pentru uniformizarea abordărilor juridice asupra conceptului de capacitate juridică în diverse ramuri de drept și asigurarea conformității cadrului normativ intern cu noile standarde internaționale în domeniu.

Aprobarea rezultatelor cercetării. La tema tezei au fost publicate 5 articole științifice expuse în revistele de specialitate din țară și peste hotare, printre cele mai semnificative fiind Revista Națională de Drept și Revista de studii interdisciplinare „Constantin Stere”, precum și 5 comunicări în cadrul conferințelor și forumurilor științifice naționale și internaționale, inclusiv, Conferința Științifică a Doctoranzilor „Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: Viziuni ale tinerilor cercetători” (Chișinău 2016); Conferința științifică internațională "Interacțiunea dreptului intern cu dreptul internațional: provocări și soluții" (Chișinău 2015); Conferința științifică națională cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare" (Chișinău 2016); Conferința Științifică Internațională "Rolul științei și educației în implementarea acordului de asociere la Uniunea Europeană" (Chișinău 2016; Simpozionul Științific al Tinerilor Cercetători ASEM-2016, consacrat aniversării a 25 ani de la fondarea ASEM (Chișinău 2016) etc. Validarea rezultatelor lucrării sunt confirmate și de absolvirea, cu succes, a concursului de burse pentru doctoranzi în cadrul Programului Civil Society Scholarship Award, Open Society International, New York, USA.

Publicații la tema tezei: 10 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: 186 pagini care cuprind: Introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 275 titluri, declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autoarei.

Cuvinte-cheie: capacitate juridică, capacitate de luare a deciziilor, capacitate juridică pasivă și activă, capacitate mintală, discernământ, egalitate de exercitare a drepturilor, autodeterminare.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea lucrării constituie argumentarea științifică a temei cercetate. Introducerea este constituită din următoarele compartimente: actualitatea și importanța temei investigate, scopul și obiectivele cercetării, noutatea științifică a rezultatelor investigate, problema științifică importantă soluționată, importanța teoretică, valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor cercetării și sumarul compartimentelor cercetării.

Capitolului 1. „Abordări doctrinare și normative cu privire la conceptul de capacitate juridică”. Acest capitol conține analiza profundă a materialelor științifice la tema tezei: articole, monografiile, studii etc. publicate în țară și peste hotare. Luând importanță de faptul că scopul cercetării se referă la efectuarea unei investigații științifice complexe a conceptului de capacitate juridică, au fost analizate, cu prioritate, lucrările științifice autohtone din domeniul Teoriei generale a dreptului care reflectă esența conceptuală a capacității juridice. S-a pus accentul pe lucrările editate recent, totuși trebuie să recunoaștem că numărul acestora este extrem de mic, mai cu seamă avînd în vedere analiza conceptuală a acestei instituții.

Astfel cum se concluzionează în baza investigațiilor din prezenta teză, abordările conceptuale asupra termenului de capacitate juridică prezentate în doctrina de specialitate internă, asemeni literaturii juridice internaționale, pot fi divizate în două

categorii mari. În cadrul primei categorii sunt incluse lucrările realizate până la rati ficarea Convenției cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, prin Legea Nr. 166 din 09.07.2010. Printre autorii autohtoni, care au analizat acest subiect de cercetare sunt: Avornic G., Lupu G., Baltag D., Guțu A., Crețu V., Buda C., Pîrău I., Lepădat E.D. etc. O abordare conceptuală apropiată celei din țara noastră este reflectată în doctrina de specialitate din România, cu un aport deosebit se remarcă: Ceterchi I., Craiovan I., Popa N., Mihai G., Djuvară M., Cantacuzino M.B. etc. De asemenea, având în vedere că în lucrare este expusă o cercetare multe-aspectuală, au fost studiate și reflectate și alte lucrări decât cele din domeniul Teoriei generale a dreptului, inclusiv Capcelea V., Georgescu P.A., Hume D., Cojocar V. și Ulianovschi T., Cernea E. și Molcuț E., Aramă E., Bantuș I. și Bantuș M. etc., care reflectă aceeași abordare teoretică. După părerea noastră această menținere a vechilor abordări teoretice asupra conceptului de capacitate juridică se explică prin întârzierea efectuării unor acțiuni concrete, la nivel legislativ, îndreptate spre ajustarea cadrului normativ intern la reglementările internaționale, precum și la opunerea doctrinarilor autohtoni de a accepta aceste noi viziuni asupra acestui concept juridic.

În cadrul celei de-a doua categorii sunt incluse lucrările care reflectă noua paradigmă asupra conceptului de capacitate juridică, determinată art. 12 din Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități. Lucrările în cauză prezintă două studii, care au fost realizate în scopul elucidării noilor standarde referitoare la acest subiect și tind să reflecta cadrul normativ internațional care reglementează capacitatea juridică, particularitățile sale specifice, precum și impactul negativ al reglementărilor interne care referitoare la capacitatea juridică, în mod specific instituția declarării incapacității persoanei. Aceste studii sunt: Ciocan L. „Studiu: Aplicarea practică a sistemului de tutelă în RM: Drepturile Omului și vulnerabilitatea persoanelor declarate incapabile”; Meșter V. ș.a. „Dreptul la capacitate juridică al persoanelor cu dizabilități. Studiul comparativ al legislației Republicii Moldova și a standardelor internaționale în domeniu”. Cercetarea comparativă a acestor lucrări științifice a permis autoarei identificarea și analiza particularităților specifice a acestui concept de, contribuind la soluționarea unor probleme teoretice legate de natura juridică capacității juridice și formularea unor concluzii și recomandări asupra acestui concept juridic.

Preocupările referitoare la noua paradigmă asupra capacității juridice au cunoscut un adevărat apogeu în comunitatea internațională, inclusiv lucrările autorilor Bach M., Kerzner L., Nilson A., Quinn G., McConnell T., Donnelly J., McSherry B.M., Bartlett P., Lewis O., Thorold O. etc. au fost elucidate numeroase aspecte revoluționare și explică particularitățile noii paradigme cu privire la capacitatea juridică.

În literatura de specialitate s-au formulat două opinii referitoare la apartenența de ramură a capacității juridice și elementele sale constitutive. Această situație fiind determinată de faptul că sediul reglementărilor referitoare la capacitatea juridică este în legislația civilă și, relativ, cea procesuală. Într-o opinie, Lupan E., Sabău-Pop I., Stătescu C., Iorga N. etc. se consideră că acești termeni

sunt identici, pornind de la generalitatea capacității juridice civile, considerând-o o capacitate socială, dreptul civil având rolul de drept comun în raport cu capacitatea juridică. În altă opinie, Ceterchi I. și Luburici M, capacitatea juridică este unică, presupune atât posibilitatea de a fi titular de drepturi și obligații, cât și facultatea de a le exercita.

Prima abordare teoretică poate fi explicată și prin faptul că reglementările interne referitoare la capacitatea juridică au sediul, în mod prioritar, în Codul Civil, Titlul II „Persoanele”, în cap. I referitor la „Persoana fizică” și cap. II privitor la „Persoana juridică”. În legislația specifică altor ramuri de drept intern nu sunt întâlnite alte reglementări care să stabilească regimul juridic al capacității juridice, decât cu caracter de trimitere la reglementările civile și procesual civile, spre exemplu art. 29 din C. contr. al RM [9], art. 38 alin. 3. din Codul electoral [10] etc.

În direcția asigurării conformității cadrului normativ intern cu cel internațional, modificări importante asupra conceptului de capacitate juridică au fost operate prin Legea nr. 66 din 13.04.17 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative. În conformitatea acestui act normativ, capacitatea juridică civilă este recunoscută tuturor persoanelor, fiind exclusă instituția declarării incapacității juridice a persoanei fizice și fiind incluse o serie de măsuri de ocrotire judiciare care oferă soluții alternative tutelei totale și pârghii de suport în exercitarea capacității juridice.

Concluzionăm asupra acestui act normativ indicând că constituie un pas semnificativ pentru legislația internă în scopul ajustării ei cu standardele internaționale în materia protecției juridice a drepturilor omului și am evidențiat că aceste modificări lasă loc pentru o serie de confuzii: la nivel conceptual, capacitatea juridică civilă rămâne a fi abordată din perspectiva unui caracter dual, fiind constituită din capacitatea de exercițiu și capacitatea de folosință; legiuitorul în tendința de a garanta dreptul la capacitate juridică, nu admite declararea incapacității persoanei fizice majore, totuși admite, cu prisosință și nejustificată, la nivel conceptual și normativ, limitarea în capacitate juridică a persoanelor. Am argumentat că această instituție este în totală contradicție cu scopul instituit de legiuitor de a proteja persoana fizică și a esenței conceptului de capacitate juridică.

Apreciind gradul de investigare a temei „Capacitatea juridică în diverse ramuri de drept” în literatura de specialitate autohtonă, putem afirma că problematica este insuficient examinată. În acest sens, particularitățile noii paradigme asupra capacității juridice sunt omise; nu este argumentată oportunitatea limitării în capacitate juridică a persoanelor fizice și a menținerii caracterului dual al acestui concept în legislația civilă, în principal; în unele ramuri de drept specifice, capacitatea juridică a subiectelor nu este nici sub o formă abordată; nu sunt identificate similitudinile și deosebirile dintre capacitatea juridică și alte concepte asemănătoare, inclusiv capacitatea mintală, psihologică etc. Prin lucrarea în cauză s-a încercat a răspunde acestor nevoi teoretice și de a crea noi direcții pentru cercetările de perspectivă.

Capitolul 2. Considerații istorico-filosofice cu privire la evoluția capacității juridice demonstrează impactul evenimentelor istorice și a teoriilor filosofice în evoluția conceptuală a capacității juridice și argumentează originea veche a noilor trăsături ale capacității juridice evocate de noua paradigmă. Capitolul relevă evoluția istorică a conceptului de capacitate juridică, evocat de actele legislative aplicabile în diverse perioade de timp, evenimentele legislative și sociale care au determinat noi direcții de dezvoltare a acestui concept juridic, atât în Țările Române cât și în alte state ale lumii. Pornind de la particularitatea capacității juridice de a fi recunoscută persoanei în conformitatea legislației în vigoare, putem determina interdependența acestui concept juridic față de normele legale care îi stabilesc regimul. Este vizibil, în acest context, dependența pe care o face capacitatea juridică a omului față de evoluția vieții sociale, specificul locului și a tradițiilor formate pe acest teritoriu, precum și condițiile biologice, geografice etc. [1, p. 42].

În acest capitol, autoarea a identificat teoriile filosofice care au determinat noi abordări asupra naturii umane, drepturilor omului, raporturile dintre stat și popor și a probat influența acestor teorii asupra esenței conceptului de capacitate juridică și asupra evoluției ei în actele normative din diverse perioade de timp. Analiza teoriilor filosofice și a momentelor istorice, care marchează evoluția conceptului de capacitate juridică demonstrează caracterul social al acestui concept [1, p. 43], exprimat în tendința de a asigura capacitatea juridică unui număr cât mai larg de persoane și de a delimita capacitatea juridică de orice criterii care determină o selecție a persoanelor cu capacitatea juridică activă, concretizată în posibilitatea de a exercita drepturi și obligații juridice. Capacitatea juridică a apărut și s-a dezvoltat în baza creației legiuitorului. Din aceste considerente abordările normative referitoare la capacitatea juridică sunt determinate de direcțiile desprinse din concepțiile marilor filosofi referitoare la natura umană, raporturile dintre om, lucruri, alte viețuitoare și societate, în general; teoriile filosofice referitoare la libertate, egalitate etc. Toate aceste abordări probează o tendință evidentă de acceptare a egalității de tratament, creșterea rolului demnității umane. Acest concept s-a dezvoltat în dependență de procesul de câștigare a libertății de către om. Spre exemplu, J.J. Rousseau, în „Contractul social” (1762), descrie capacitatea juridică a cetățeanului, indicând că conceptul de cetățenie este legat de noțiunea de autodeterminare, care indică despre realizarea identității dintre individ și corpul politic prin intermediul contractului social și duce la transformarea voinței generale în „principiul și locul de întâlnire a tuturor voințelor particulare”. Potrivit marelui filosof, libertatea aparține individului încă din starea lui naturală, din acest motiv ea nu poate fi divizată de acesta.

Analizând evoluția istorică a capacității juridice, elucidăm că are origine în dreptul roman, unde pentru prima dată a fost recunoscută instituția persoanei care a scos în evidență capacitatea juridică. Această instituție prezenta un pronunțat caracter formal, descriind tangențe cu statutul de participant la viața juridică recunoscută în dependență de anumite criterii de selecție, inclusiv, averea, categoria socială, lipsa deficiențelor fizice și psihice etc. Acest model de reglementare a capacității juridice a fost preluat și de legislațiile altor state, în dreptul românesc, fiind reglementată sub

o formă apropiată celei de astăzi în Codul civil român din 1864. Esența capacității juridice se află într-o dependență semnificativă de reglementările internaționale la care țara noastră este parte, spre exemplu art. 6 din Declarația universală a drepturilor omului [13]; art. 26 și 16 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice [14]; art. 15 al Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei [12]; art. 12 al Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități [16] etc. care au determinat noi direcții de reglementare a capacității juridice în legislațiile interne ale statelor semnatare.

Ideea că grupul reprezintă un întreg organic, oamenii fiind doar componenți ai acestuia se regăsește încă în filosofia antică greacă, fiind susținută de Platon, Aristotel etc. Ideea de voință colectivă manifestată prin persoana juridică este prezentă și în lucrările altor gânditori iluștri, inclusiv Auguste Comte, Franklin Henry Giddings, Otto Friedrich von Gierke, Alois (Aloys) Ritter von Brinz, Auguste Immanuel Bekker, Leon Duguit etc. În legislațiile române, personalitatea juridică a persoanelor morale a cunoscut un adevărat apogeu prin Legea persoanelor juridice din 1924, al cărei autor era G. Mîrzescu. Concepția nouă care stă la baza acestei legi este că persoana juridică nu este o creație a statului, nu este o ficțiune, ci este o realitate care trebuie cunoscută de stat, ea având existența ei proprie [11, p. 364].

Atât analiza reglementărilor juridice care au fost în vigoare în diverse perioade de timp, cât și evoluția concepțiilor filosofice marchează coordonate evidente în determinarea noii paradigme asupra capacității juridice în direcția că esența capacității juridice nu rezultă din aptitudinea persoanei de a conștientiza sau dirija acțiunile, esența capacității juridice rezultă din calitatea de a fi persoană și subiect de drept [4, p. 64] și este folosită spre a consacra un principiu fundamental al dreptului, și anume principiul drepturilor și obligațiilor egale pentru toți [2, p. 108]; [5, p. 8].

Capitolul 3. Fundamentele capacității juridice. La nivel structural, acest capitol este constituit din patru subcapitole și relevă o analiză complexă a conceptului de capacitate juridică. În procesul de investigare au fost înglobate diverse opinii prezentate în literatura de specialitate cu privire la esența capacității juridice, particularitățile sale specifice, evidențiate aspectele problematice cu privire la acest concept; elementele sale constitutive; apartenența sa de ramură; delimitarea de alte concepte adiacente etc.

Concluziile și tezele formulate în doctrina de specialitate au permis formularea concluziilor privitoare la noua paradigmă asupra capacității juridice, determinată de noile transformări în materia drepturilor omului și a libertății contractuale în conformitatea standardelor internaționale și noile valori promovate în societățile contemporane.

Reiterând asupra rezultatelor cercetării trebuie remarcat că noțiunea capacității juridice, atât legală cât și cea doctrinară, solicită o realiniere fundamentală în relația istorică dintre statul de „protecție juridică“ și „dreptul la autonomie personală“. Pentru a realiza această realiniere, trebuie să se opereze cu o definiție mai cuprinzătoare, inclusivă a termenului de capacitate juridică [21, p. 32].

Cu alte cuvinte, capacitatea juridică reprezintă un concept general de drept constituit din două elemente, primul se referă la „statutul juridic” al persoanei, în sensul de a fi privită ca „persoană în fața legii”, iar cel de al doilea, se referă la „capacitatea juridică activă” și constă în posibilitatea de a acționa în conformitatea cadrului juridic [1, p. 45].

În procesul de definire a capacității juridice trebuie eliminate orice bariere care selectează persoanele în exercitarea drepturilor lor, în direcția că **capacitatea juridică poate fi definită ca aptitudinea subiectului de drept de a avea drepturi și obligații, și de a dobândi și exercita aceste drepturi și obligații, prin încheierea de acte juridice.** O altă noțiune propusă în lucrare este că **capacitatea juridică reprezintă aptitudine generală și abstractă a subiecților de drept de a avea și exercita drepturi și de a-și asuma obligații.** Pornind de la noțiunile propuse, au fost definitivate particularități definitorii ale acestui concept de drept, în sensul că capacitatea juridică *are un caracter general și abstract; este recunoscută de legislația în vigoare; aparține unui subiect de drept (persoană fizică sau persoană juridică); prin efectul său, subiectul de drept devine titular de drepturi și obligații* [1, p. 46].

Cu scopul de a trece prin filtrul probațiunii particularităților definitorii capacității juridice, acest concept a fost analizat comparativ cu alte instituții asemănătoare, inclusiv personalitatea juridică, subiect de drept, subiect al raportului juridic, capacitate de a lua decizii, capacitatea mintală, capacitatea psihologică etc. Ca urmare a acestor analize, constatăm că capacitatea juridică nu poate fi confundată cu alte concepte adiacente, deoarece esența ei rezultă din posibilitatea de a obține calitate iminentă pentru a participa la o relație juridică. Ea reprezintă un concept general de drept, constituit din două elemente, „statutul juridic”, în sensul de a fi privită ca „persoană în fața legii”, și „agenția juridică”, adică „capacitatea juridică activă”, care constă în posibilitatea de a avea drepturi și obligații [22, p. 24]. Posibilitatea de a lua decizii referitoare la propria viață constituie un element inerent pentru ceea ce se numește „persoană în fața legii”, iar negarea posibilității de a lua decizii privitoare la viața personală, în baza diverselor criterii, inclusiv boală mintală, deficiență fizică, mintală sau psihică, prezintă o adevărată devianță a ceea ce se numește „concept de capacitate juridică”.

Comasând rigorile stabilite în raport cu conceptul capacității juridice, în special caracterul inclusiv al acesteia, care indică pe lângă libera exercitare a capacității juridice și adaptarea rezonabilă din partea societății, luând în considerare tangențele care se stabilesc între capacitatea juridică și capacitatea mintală, precum și aportul pe care îl formează în procesul formulare a deciziei persoanei, în legislațiile statelor sunt identificate trei sisteme de luare a deciziilor, în dependență de autonomia persoanei în procesul de luare a deciziei: luarea autonomă de decizii, luarea deciziilor prin suport și luarea substituită de decizii, cunoscută în cazul măsurii de ocrotire sub forma tutelei totale, când are loc o subrogare a tutorelui în drepturile și obligațiile persoanei ocrotite.

Actul internațional care a produs o schimbare esențială, de paradigmă asupra conceptului de capacitate juridică este Convenției ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată 13 decembrie 2006 și semnată de RM la 30 martie 2007. Prin acceptarea art. 12 al prezentei Convenții, care stabilește că „statele participante recunosc că persoanele cu dizabilități beneficiază de aceeași capacitate juridică ca și alte persoane în toate aspectele vieții”, se produce o schimbare totală a paradigmei asupra reglementărilor interne cu privire la capacitatea juridică, impactul acestor prevederi, relevând din necesitatea ca capacitatea juridică să devină incluzivă și tolerantă față de diversitatea umană și mai flexibilă în raport cu necesitățile acestora [6, p. 59]. Principiul recunoașterii personalității juridice în condiții egale cu ceilalți, din perspectiva coordonatelor care le formează cu capacitatea juridică a fost reglementată, în mod succesiv, în toate alineatele art. 12. Aceste reglementări evidențiază și aspectele nediscriminării în raport cu recunoașterea personalității juridice în fața legii și a standardelor de autodeterminare, se evidențiază că capacitatea juridică include și libertatea de alegere a persoanei. În acest context, simpla garantare a capacității juridice de folosință nu presupune o recunoaștere a capacității juridice, cu alte cuvinte, capacitatea juridică trebuie înțeleasă în sensul de garant cumulativ, în raport cu persoana, atât a capacității de folosință, cât și a capacității de exercițiu. Capacitatea juridică este inerent legată de alte drepturi, iar limitarea și lipsirea persoanei de capacitate juridică duce la decăderea ei din aceste drepturi. Neclarificările referitoare la reglementarea capacității juridice și intersecția acestora cu alte drepturi fundamentale garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului au fost examinate de Curtea europeană a drepturilor omului, care a constatat violarea art. 6, dreptul la un proces echitabil [19, p. 282], dreptul la libertate (art. 5); dreptul la respectarea vieții private și de familie (art. 8) etc. Curtea s-a expus asupra impactului pe care îl are declararea incapacității persoanei asupra acestor drepturi în cadrul mai multor cauze din practica sa, spre exemplu *Shtukaturov împotriva Rusiei*, *Golder împotriva Marii Britanii*, *Roche împotriva Marii Britanii*, *Stalontaji-Drobnjak împotriva Serbiei*, *Stanev împotriva Bulgariei*, *Kezior împotriva Poloniei*, *Sýkora împotriva Republicii Cehă*, *Mihailovs împotriva Letoniei*, *Matter împotriva Slovaciei* etc.

Un impact important în determinarea esenței conceptului de capacitate juridică l-a avut promulgarea Legii nr. 66 din 13 aprilie 2017, care pe lângă alte modificări, a abrogat instituția de declarare a incapacității persoanei și a introdus o serie de măsuri alternative de ocrotire judiciară a persoanei majore care în urma unei tulburări mintale, deficiență fizică, mintală sau psihică nu poate în mod deplin conștientiza acțiunile sale sau exprima voința. Au fost elucidate în lucrare bunele practici internaționale de acordare a suportului în exercitarea capacității juridice. În Germania este cunoscut sistemul de „*custodie*”, esența căreia constă în faptul că Curtea numește un custode („*Betreuer*”). În Suedia, suportul în exercitarea capacității juridice este asigurat de așa numită „*persoana de contact*”, care pe lângă *ombudsmanul personal*,

este unul din cele zece servicii reglementate de Legea cu privire la Suportul Special și Servicii pentru Persoanele cu dizabilități („Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade”) [23]. În Marea Britanie funcționează așa numitul *Avocat Independent pentru probleme de sănătate mintală (Independent mental health advocate)* [24] și *serviciul de avocat independent pentru servicii de sănătate mintală (Independent mental capacity advocate)* [25]. S-a efectuat analiza comparativă a acestor măsuri de suport în exercitarea capacității juridice cu măsurile de ocrotire reglementate de legislația autohtonă, măsurile de ocrotire contractuale (contractul de asistență, mandatul de ocrotire în viitor) și judiciare (ocrotirea provizorie, curatela, tutela).

Crearea, recunoașterea și implementarea unor mecanisme internaționale specifice de protecție și garantare a drepturilor omului, inclusiv Comitetul pentru eliminarea discriminării rasiale, Comitetul pentru drepturile omului, Curtea europeană a drepturilor omului etc., și libertății raporturilor comerciale internaționale, spre exemplu Serviciul de Arbitraj Gafta, Asociere Française d'Arbitrage etc., care permit exercitarea directă a drepturilor persoanelor fizice și juridice în cadrul juridic internațional, a determinat poziționarea drepturilor persoanei fizice și juridice într-o zonă de tampon cu prerogativele statului, respectiv cu suveranitatea acestuia, drept consecință numai vorbim despre persoane fizice sau juridice doar în calitate de titulari ai personalității juridice în dreptul intern, dar și în calitate de titulari ai personalității juridice în dreptul internațional și regional.

În Capitolul 4. Capacitatea juridică în diverse ramuri de drept este constituită din două subcapitole structurate în baza criteriului apartenenței ramurilor de drept public sau privat. În cadrul acestui capitol sunt deduse și analizate particularitățile specifice descrise de capacitatea juridică în raport cu diverse ramuri de drept public, privat și mixt. Cercetând instituția capacității juridice, autoarea conchide că reglementarea juridică a acesteia lipsește în actele normative a unor ramuri de drept, predominant legislațiile ramurilor de drept fac trimitere la reglementările civile, această carență fiind prezentă și în raport cu cercetările științifice specifice acestor ramuri. Pornind de la particularitățile generale ale capacității juridice, s-a constatat că în procesul de definire a capacității juridice de ramură, trebuie reflectat specificul subiecților și raporturilor juridice descrise de aceasta, astfel au fost realizate noțiunile capacității juridice constituționale, administrative, contravenționale, penale etc. și extrase particularitățile capacității juridice de ramură.

Doctrina de specialitate delimitează capacitatea constituțională a alegătorului de cea a candidatului la o funcție electivă, capacitatea juridică a militarilor, cea a miniștrilor etc. Capacitatea juridică constituțională, s-a propus a fi definită **ca fiind posibilitatea persoanelor fizice și juridice de a avea și de a exercita drepturi, de a-și asuma obligații constituționale**. În lucrare au fost înaintate și alte noțiuni ale capacității juridice de ramură, cum ar fi **capacitatea juridică administrativă**, care în concepția noastră, **reprezintă aptitudinea de a fi titular de drepturi și obligații în raporturile de drept adminis-**

trativ, determinând, pe cale de consecință, sfera raporturilor administrative în care pot intra autoritățile administrative. Capacitatea juridică administrativă este aptitudinea, recunoscută de lege unei autorități publice, de a avea drepturi și obligații și de a le exercita în scopul realizării administrației publice. Capacitatea juridică penală reprezintă aptitudinea, recunoscută de lege, persoanelor fizice și juridice, de a avea drepturi și obligații și de a le exercita, în nume propriu, în scopul apărării împotriva faptelor care constituie infracțiuni. Capacitatea juridică din diverse ramuri evidențiază calitatea sa de concept juridic general, care prezintă particularități specifice în raport cu diviziunile dreptului, ramura de drept, raportul juridic etc. Spre exemplu, în ramurile de drept public, datorită specificului subiectului obligatoriu, autoritatea publică, conținutul capacității juridice e limitat de atribuțiile reglementate pentru aceste subiecte. Legislația civilă internă nu definește în mod expres noțiunea de capacitate juridică, însă reglementează părțile sale constitutive, capacitatea de exercițiu și capacitatea de folosință [3, p. 50]. Analizând modificările operate prin prin Legea Nr. 66 din 13.04.2017, se impune necesitatea delimitării capacității juridice de măsurile de ocrotire a persoanei și deși reglementarea măsurilor de ocrotire alternative tutelei, clarifică parțial problemele referitoare la individualizarea măsurilor de ocrotire, rezonabilitatea menținerii tutelei totale nu este justificată. Lacunele se extind și asupra faptului că instrumentele juridice de determinare a intereselor și a voinței persoanei care beneficiază de suport în exercitarea capacității juridice nu au fost determinate. Dacă prin eliminarea instituției de declarare a incapacității persoanei, legiuitorul a recunoscut nejustificarea oportunității ei, este imposibil a determina rezonabilitatea menținerii instituției de limitare a capacității juridice în raport cu persoana fizică. Concluzia este argumentată și de faptul că această instituție este reglementată nu în interesele persoanei limitate în capacitate juridică, dar în intereselor patrimoniale a membrilor familiei sale.

Concluzionând, remarcăm că, indiferent de ramura de drept avută în vedere, capacitatea juridică de ramură se deosebește de alte instituții asemănătoare. Spre exemplu, în timp ce capacitatea juridică se referă la aptitudinea de a fi titular de drepturi și obligații în raporturile unei ramuri de drept specifice, răspunderea, fie contravențională, penală, civilă etc. este reacția statului la comiterea cu vinovăție a unei fapte interzise de lege, prin aplicarea de către organul împuternicit față de făptuitor a constrângerii statale prevăzute de lege. Autoarea a prezentat unanimitatea cu opinia autorilor A. Arsenii, V. Ivanov și L. Suholitco [7], care delimitează capacitatea juridică de statutul juridic constituțional, formulând concluzia că capacitatea juridică se identifică cu personalitatea juridică și constituie, alături de cetățenie, drepturile fundamentale, libertățile, interesele legitime și obligațiunile, principiile juridice, garanțiile statutului juridic, structura statutului juridic constituțional.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Efectuarea cercetărilor teoretico-metodologice și aplicative a raporturilor juridice privind rezultatele creației intelectuale și a evoluției acestuia permite formularea următoarelor **concluzii**:

1. În realitatea juridică curentă, liniile directorii în materia capacității juridice sunt impuse prin art. 12 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care produce o schimbare a paradigmei asupra conceptului de capacitatea juridică [3, p. 51].
2. Evoluția conceptului capacității juridice demonstrează un caracter social [1, p. 43], exprimat în tendința de a asigura capacitatea juridică unui număr cât mai larg de persoane, de a deveni inclusivă și tolerantă față de diversitatea umană și flexibilă în raport cu necesitățile acesteia [18, p. 88].
3. Capacitatea juridică reprezintă un concept general de drept constituit, în mod cumulativ, din două elemente, primul se referă la „*statutul juridic*” al persoanei, în sensul de a fi privită ca „persoană în fața legii”, iar cel de al doilea, se referă la „*capacitatea juridică activă*” și constă în posibilitatea de a acționa în conformitatea cadrului juridic [1, p. 45].
4. Esența capacității juridice nu rezultă din aptitudinea persoanei de a conștientiza sau dirija acțiunile sale și nu se confundă cu capacitatea psihică, dar, dimpotrivă, esența capacității juridice rezultă din calitatea de a fi persoană și subiect de drept [4, p. 64] și este folosită spre a consacra un principiu fundamental al dreptului, și anume principiul drepturilor și obligațiilor egale pentru toți [2, p. 108]; [7, p. 8].
5. Capacitatea juridică este aptitudinea subiectului de drept de a avea drepturi și obligații, și de a le dobândi și exercita, prin încheierea de acte juridice [1, p. 45].
6. Acest concept descrie următoarele particularități definitorii: are un caracter general și abstract; este recunoscută de legislația în vigoare; aparține unui subiect de drept; prin efectul său, subiectul de drept devine titular de drepturi și obligații [1, p. 46].
7. Persoanele fizice și juridice nu sunt doar titulari ai personalității juridice în dreptul intern, dar și a personalității juridice în dreptul internațional și regional. Această situație s-a datorat implementării mecanismelor internaționale specifice de protejare și garantare a drepturilor omului [19, p. 282] și libertății raporturilor comerciale internaționale.
8. Capacitatea juridică din diverse ramuri de drept evidențiază calitatea sa de concept juridic general, care prezintă particularități specifice în raport cu fiecare ramură de drept și raporturi juridice. Capacitatea juridică specifică diverselor ramuri de drept rezultă din specificul subiecților și raporturilor juridice descrise de această ramură [4, p. 64].

9. Menținerea tutelei totale, în calitate de măsură de ocrotire, nu corespunde scopului de individualizare a măsurilor de ocrotire în raport cu preferințele și necesitățile persoanei [18, p. 88].
10. Rezonabilitatea menținerii instituției de limitare a capacității juridice civile a persoanei fizice este contestată, deoarece nu satisface interesele persoanei limitate în capacitate juridică, dar al membrilor familiei sale, a cărui patrimoniu este diminuat [6, p. 62].
11. Capacitatea juridică prezintă o legătură indisolubilă cu alte drepturi ale omului, inclusiv dreptul la viața privată, de a nu fi discriminat etc. [17, p. 85] Din aceste motive, limitarea și lipsirea persoanei de capacitate juridică duce la decăderea ei din alte drepturi esențiale.
12. În reglementările legale se remarcă tendința de a asigura participarea cât mai activă la viața juridică și de a păstra specificul personalității umane în raporturile juridice pe care le încheie, prin crearea condițiilor necesare pentru asigurarea liberei exercitări a capacității juridice [17, p. 86].
13. Legislațiile trebuie să garanteze tuturor persoanelor, fără discriminare, dreptul la suport și adaptare rezonabilă în exercitarea capacității juridice și să nu admită, substituirea voinței și intereselor persoanei cu cele ale reprezentanților [20, p. 239].

*Soluționarea problemei științifice importante, care rezidă în fundamentarea științifică a noii paradigme a conceptului de capacitate juridică, și implicit, în identificarea criteriilor de delimitare a capacității juridice de unele concepte adiacente, ceea ce a condus la clarificarea și orientarea condițiilor de reglementare a capacității juridice în diverse ramuri de drept în conformitate cu noile particularități teoretice și juridice referitoare la capacitatea juridică generală, precum și pentru orientarea teoreticienilor și practicienilor, a determinat formularea următoarelor **recomandări**:*

1. Noțiunea doctrinară a conceptului de capacitate juridică și modelul de abordare a acestui concept juridic în diverse acte normative interne trebuie revăzute în direcția: a) delimitării conceptului de capacitate juridică de capacitatea mintală și capacitatea de a lua decizii; b) excluderii caracterului dual al acestui concept juridic; c) transformării capacității juridice într-un concept inclusiv și tolerant față de diversitatea umană, și mai flexibil în raport cu necesitățile persoanelor fizice și juridice.
2. În formularea particularităților capacității juridice trebuie evidențiat caracterul ei social și excluse orice abordări medicale și cele bazate pe statut.
3. Orice intervenție în procesul de exercitare a capacității juridice trebuie să fie bazată, prioritar, pe interesele și voința persoanei căreia i se acordă suport în luarea deciziilor;

4. Suportul în exercitarea capacității juridice trebuie să fie proporțional cu abilitățile persoanei de comunicare, exprimare și înțelegere a informației.
5. În contextul reglementărilor din diverse ramuri de drept se impune necesitatea de a efectua o reevaluare a normelor vizate cu scopul de a ajusta capacitatea juridică specifică unor ramuri de drept la rigorile și standardele impuse de conceptul capacității juridice din contextul Teoriei generale a dreptului, în direcția unei realinieri fundamentale în relația istorică dintre statutul de „protecție juridică“ și „dreptul la autonomie personală”.
6. În procesul de cercetare a capacității juridice civile trebuie evidențiată necesitatea de a se renunța la caracterul său dual; de a revizui instituția de limitare a capacității juridice, inclusiv temeiurile de limitare a capacității juridice; de instituire a măsurilor de determinare a gradului de suport necesar persoanei pentru exercitarea capacității juridice și de a se evalua oportunitatea măsurii de tutelă totală etc.

Avantajele concluziilor și recomandărilor deduse în urma cercetării teoretico-practice a capacității juridice sunt elucidate în următoarele:

În plan legislativ: va uniformiza abordarea juridică a conceptului de capacitate juridică în diverse ramuri de drept; va fi asigurată conformitatea cadrului normativ intern cu reglementările internaționale în domeniu; va defini definitiv legitățile generale de suport în exercitarea capacității juridice;

În plan doctrinar: va clarifica abordările doctrinare referitoare la capacitatea juridică, inclusiv esența, particularitățile și apartenența ei de ramură etc.

În activitatea practică: va preveni erorile judiciare generate de dificultatea interpretării reglementărilor cu privire la capacitatea juridică și a celor determinate de discrepanțele față de cele internaționale.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema tezei este orientat spre:

- Elaborarea recomandărilor de modificare a legislației interne cu scopul de a asigura conformitatea reglementărilor interne cu standardele internaționale și regionale referitoare la conceptul capacității juridice;
- Continuarea studierii conceptului de capacitate juridică prin prisma evenimentelor juridice de pe arena regională și internațională;
- Evaluarea respectării rigorilor legislative și cele cu caracter de recomandare în cadrul formulării diverselor abordări doctrinare și normative, aplicării practice a conceptului de capacitate juridică;
- Monitorizarea și cercetarea în continuare a practicii judiciare referitoare la aplicarea normelor juridice cu privire la capacitatea juridică.

BIBLIOGRAFIE

1. Andriuța E. Aspecte generale cu privire la capacitatea juridică. În Revista Națională de Drept. Chișinău 2017. Nr. 4. pp. 42-47.
2. Andriuța E. Aspecte problematice cu privire la limitarea capacității juridice a persoanei fizice. În Revista de studii interdisciplinare Constantin Stere. Iași: Editura Vasiliana 98, 2 (2015), Nr. 4 (8), pp. 107-116.
3. Andriuța E. Aspecte problematice cu privire la legalitatea lipsirii de capacitate juridică a persoanelor fizice. În Revista Națională de Drept. Chișinău 2015. Nr.4. pp. 50-53.
4. Andriuța E. Coraportul capacității juridice cu capacitatea juridică civilă. În: Revista Națională de Drept. Chișinău 2016. Nr. 3. pp. 62-64.
5. Andriuța E. Incapacitatea de exercițiu și liberul acces la justiție. În: Materialele Conferinței Științifice a Doctoranzilor. Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: Viziuni ale tinerilor cercetători. Ediția a V-a. Chișinău 2016. pp. 6-9.
6. Andriuța E. Reflecții normative cu privire la capacitatea juridică. În Revista Națională de Drept. Chișinău 2017. Nr. 8 (202). pp. 56-64.
7. Arsenii A., Ivanov V., Suholitco L. Drept constituțional comparat. Chișinău: CEP al USM, 2003. 295 p.
8. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002. Nr. 82-86.
9. Codul contravențional al Republicii Moldova, Nr. 218 din 28.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 16.01.2009. Nr. 3-6.
10. Codul electoral al Republicii Moldova, Nr. 1381 din 21.11.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.12.1997. Nr. 81.
11. Costică V., Amuza I.T., Stanciu B. Istoria statului și dreptului românesc. Curs universitar. București: Sylvi, 2001. 425 p.
12. Hotărârea Parlamentului privind aderarea Republicii Moldova la Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, nr. 87-XII din 28.04.1994. Publicat: 30.05.1994 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 005.
13. Hotărârea Parlamentului cu privire la aderarea R.S.S. Moldova la Declarația Universală a Drepturilor Omului și ratificarea pactelor internaționale ale drepturilor omului. Nr.217 din 28.07.1990. Publicat: 30.08.1990 în Veștile Nr. 8.
14. Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.1990, cu privire la ratificarea Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966. Publicat: 30.08.1990 în Veștile Nr. 8.
15. Legea cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, Nr. 66 din 13.04.2017. Publicat: 02.06.2017 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nr. 171/180.

16. Legea privind ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. nr. 166-XVIII din 09.07.2010. Publicat: 23.07.2010 în Monitorul Oficial Nr. 126/128.
17. Andriuța E. A new paradigm for protecting the free exercise of legal capacity. În: Rezumate ale comunicărilor Conferinței științifice naționale cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare". Chișinău 2015. pp. 84-87.
18. Andriuța E. Assuring the right to legal capacity. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale cu genericul "Rolul științei și educației în implementarea acordului de asociere la Uniunea Europeană". Chișinău 2015. pp. 87-91.
19. Andriuța E. The International Requirements for Assuring the Right to Legal Capacity for Persons with Disabilities. În: Colecția de articole a Simpozionului Științific al Tinerilor Cercetători ASEM-2016. Ediția a XIV-a. 22-23 aprilie 2016. Consacrat aniversării a 25 ani de la fondarea ASEM. Chișinău 2016. pp. 279-283.
20. Andriuța E. The international requirements for assuring the right to legal capacity for persons with disabilities. În culegerea comunicărilor participanților la conferința științifică internațională "Interacțiunea dreptului intern cu dreptul internațional: provocări și soluții". Vol. II. Chișinău 2015. pp. 235-240.
21. Bach. M. The right to legal capacity under the UN Convention on the rights of persons with disabilities: Key concepts and directions from law reform. IRIS. Ontario 2009. 31 p. https://irisinstitute.files.wordpress.com/2012/01/the-right-to-legal-capacity-under-the-un-convention_cr.pdf (vizitat: 29.03.2017).
22. Harlow C., Rawlings R. Law and Administration. Ediția II. Londra: Cambridge University Press, 1997. 657 p.
23. Swedish Disability policy – service and care for people with functional impairments. http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8407/2009-126-188_2009126188.pdf (vizitat: 03.02.2017).
24. The Mental Health Act 1983. Independent Mental Health Advocates. Regulation No. 3166 from 09.12.2008. <http://www.legislation.gov.uk/ukSI/2008/3166/contents/made> (vizitat: 06.02.2017).
25. The Stationery Office on behalf of the Department for Constitutional Affairs. Mental Capacity Act 2005. Code of Practice. London: The Stationery Office 2007. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/497253/Mental-capacity-act-code-of-practice.pdf (vizitat: 29.03.2017).

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI

1. Articole în diferite reviste științifice:

- Eleonora ANDRIUȚA. Aspecte generale cu privire la capacitatea juridică. În: Revista Națională de Drept. Chișinău 2017. Nr. 4. pp.42-47.
- Eleonora ANDRIUȚA. Aspecte problematice cu privire la legalitatea lipșirii de capacitate juridică a persoanelor fizice. În: Revista Națională de Drept. Chișinău 2015. Nr.4. pp. 50-53.
- Eleonora ANDRIUȚA. Coraportul capacității juridice cu capacitatea juridică civilă. În: Revista Națională de Drept. Chișinău 2016. Nr. 3. pp. 62-64.
- Eleonora ANDRIUȚA. Reflecții normative cu privire la capacitatea juridică. În Revista națională de Dept Nr. 8 (202) 2017. Chișinău 2017. pp. 56-64.
- Eleonora ANDRIUȚA. Aspecte problematice cu privire la limitarea capacității juridice a persoanei fizice. În Revista de studii interdisciplinare Constantin Stere, An 2 (2015), nr. 4 (8). pp. 107-116.

2. Materiale/ teze la forurile științifice:

- Eleonora ANDRIUȚA. Incapacitatea de exercițiu și liberul acces la justiție. În: Materialele Conferinței Științifice a Doctoranzilor. Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: Viziuni ale tinerilor cercetători. Ediția a V-a. Chișinău 2016. pp. 6-9.
- Eleonora ANDRIUȚA. The international requirements for assuring the right to legal capacity for persons with disabilities. În culegerea comunicărilor participanților la conferința științifică internațională "Interacțiunea dreptului intern cu dreptul internațional: provocări și soluții". Chișinău 2015. Vol. 2. pp. 235-240.
- Eleonora ANDRIUȚA. A new paradigm for protecting the free exercise of legal capacity. În Rezumate ale comunicărilor Conferinței științifice naționale cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău 2016. pp. 84-87.
- Eleonora ANDRIUȚA. Assuring the right to legal capacity. În Materialele Conferinței Științifice Internaționale cu genericul "Rolul științei și educației în implementarea acordului de asociere la Uniunea Europeană", Chișinău 2015. pp. 87-91.
- Eleonora ANDRIUȚA. The International Requirements for Assuring the Right to Legal Capacity for Persons with Disabilities. În: Colecția de articole a Simpozionului Științific al Tinerilor Cercetători ASEM-2016 (Ediția a XIV-a) 22-23 aprilie 2016. Consacrat aniversării a 25 ani de la fondarea ASEM. Chișinău 2016. pp. 279-283.

ADNOTARE

Andriuța Eleonora, „Capacitatea juridică în diverse ramuri de drept”

Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018.

Specialitatea 552.01 – Teoria generală a dreptului.

Structura lucrării. Teza cuprinde: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 275 titluri, text de bază al prezentei teze de doctorat este de 166 pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: capacitate juridică, capacitate de luare a deciziilor, capacitate juridică pasivă și activă, capacitate mintală, discernământ, autodeterminare.

Domeniul de studiu. Teoria generală a dreptului.

Scopul tezei de doctor constă în efectuarea unei investigații științifice complexe a conceptului de capacitate juridică și a mecanismului legal, specific diverselor ramuri de drept, de asigurare a exercitării capacității juridice, având la bază relevarea problemelor teoretico-practice ale acestei instituții, conform noilor rigori conceptuale și normative.

Obiective: analiza ideilor, opiniilor, concepțiilor teoretico-practice expuse în doctrina teoriei generale a dreptului, precum și în cadrul unor ramuri de drept specifice din RM și din literatura juridică internațională; definitivarea trăsăturilor specifice conceptului de capacitate juridică; delimitarea acestui concept de alte instituții și concepte asemănătoare, inclusiv personalitate juridică, capacitate mintală, subiect de drept etc.; identificarea tipurilor de capacitate juridică; relevarea aspectelor problematice referitoare la natura juridică a acestui concept de drept; explicarea teoriilor filosofice care au marcat evoluția capacității juridice; trasarea principalelor evenimente istorice care au determinat direcția ei de dezvoltare; identificarea particularităților specifice capacității juridice prezentate în actele normative în vigoare și standarde internaționale; analiza capacității juridice în diverse ramuri de drept.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute consistă în cercetarea aprofundată a conceptului de capacitate juridică, evidențiind o distinctă și nouă viziune asupra modului de abordare și configurare a acestui concept juridic în conformitatea noilor standarde internaționale și a premiselor sociale curente. Investigația constituie o premieră în spectrul lucrărilor realizate în Republica Moldova la tema examinată, în acest sens, este prima lucrare în care este analizată capacitatea juridică în calitate de concept teoretic aplicabil tuturor ramurilor de drept, în paralel fiind evidențiate deficiențele tehnico-legislative de care suferă legislația națională și formulate propuneri concrete de îmbunătățire a cadrului normativ intern pentru a asigura conformitatea cu noile standarde în domeniu și respectarea drepturilor omului.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în fundamentarea științifică a noii paradigme a conceptului de capacitate juridică, și implicit, în identificarea criteriilor de delimitare a capacității juridice de unele concepte adiacente, ceea ce a condus la clarificarea și orientarea condițiilor de reglementare a capacității juridice în diverse ramuri de drept în conformitatea noilor particularități teoretice și juridice referitoare la capacitatea juridică generală, precum și pentru orientarea teoreticienilor și a practicienilor.

Valoarea aplicativă a lucrării este condiționată de importanța ei științifico-didactică și de relevanța concluziilor și recomandărilor formulate, care au trasat linia definitorie pentru necesitatea de ajustare a cadrului normativ intern și de aplicare în procesul de cercetare a acestui concept juridic a noilor rigori promovate de comunitatea internațională în domeniu. În concret, rezultatele cercetării constituie soluții viabile, care urmează a fi concretizate în conținutul normelor juridice care urmează a fi aplicate în virtutea respectului pentru drepturile omului. Concluziile formulate vor facilita activitatea de interpretare și aplicare a normelor care stabilesc regimul juridic al capacității juridice. Teza de doctor poate fi utilizată atât în procesul de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ cu profil juridic, cât și în perspectiva cercetării ulterioare a acestui concept juridic.

Implementarea rezultatelor cercetării. Implementarea rezultatelor științifice se reflectă în activitatea de predare în instituțiile de învățământ superior cu profil juridic, în procesul de cercetarea a conceptelor științifice în domeniu, precum și în îmbunătățirea cadrului legislativ.

ANNOTATION

Andriuța Eleonora, "Legal capacity in various branches of law"

Doctoral thesis in law. Chisinau, 2018.

Speciality 552.01 - General Theory of Law

Structure of the thesis. The thesis includes: introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 275 titles, the volume of the main part of this thesis is 166 pages. The results obtained are published in 10 scientific papers.

Keywords: legal capacity, ability to make decisions, passive and active legal capacity, mental capacity, discernment, self-determination.

Field of study: General theory of law.

The purpose of the doctor's thesis consists in carrying out a complex scientific investigation of the concept of legal capacity and of the legal mechanism, specific to the various areas of law, to ensure the exercise of legal capacity, based on revealing the theoretical and practical problems of this institution, according to the new conceptual and normative requirements. **Objectives:** the analysis of ideas, theoretical and practical conceptions set forth in the doctrine of the general theory of law, as well as within specific branches of internal law and international legal literature; finalizing the features specific to the concept of legal capacity; delimiting this concept from other institutions and similar concepts, including legal personality, mental capacity etc.; identifying types of legal capacity; revealing the problematic aspects of the legal nature of this concept of law; elucidating and explaining the philosophical theories that marked the evolution of legal capacity; tracing the main historical events that have determined its development direction; identifying the specific features of the legal capacity showed in the various normative acts in force and international standards; the analysis of legal capacity in various areas of law.

The scientific novelty and originality of the obtained results consists in the deep research of the legal capacity concept, highlighting a distinct and new vision of how to approach and configure this legal concept in accordance with the new international standards and current social premise. The investigation being a premiere in the spectrum of the works carried out in the Republic of Moldova on the examined topic. In this respect, it is the first work in which the legal capacity is considered as a theoretical concept applicable to all branches of law, at the same time mentioning the technical-legislative deficiencies the national legislation suffers from and formulating concrete proposals to improve the internal regulatory framework to ensure compliance with new standards in the field and respect the human rights.

The important scientific issue solved lies in the scientific substantiation of the new paradigm of the concept of legal capacity and namely in identifying the criteria for delimiting the legal capacity of some adjacent concepts which led to the clarification and orientation of the conditions for regulating the legal capacity in different branches for the subsequent use in the process of modifying internal regulations in accordance with the new theoretical and legal particularities related to general legal capacity, as well as for the orientation of the theoreticians and practitioners in the field.

The applicative value of the thesis is conditioned by its scientific and didactic importance and the relevance of the formulated conclusions and recommendations, which have set out defining lines for the need to adjust the internal normative framework and to apply in the research process of this legal concept of the new rigor promoted by the community in the field. In particular, the results of research are viable solutions, to be translated into the content of the legal rules to be enforced in the face of respect of human rights. The conclusions will facilitate the work of interpreting and applying the rules for establishing the legal status of legal capacity. The doctoral thesis can be used both in the training process in the legal education institutions and in the perspective of further research of this legal concept.

The implementation of the scientific results is reflected in the teaching activity in the legal educational institutions, as well as in the development of the scientific concepts in the field and the improvement of the legislative framework.

АННОТАЦИЯ

Андриуца Елеонора „Правоспособность в различных отраслях права”

Докторантура. Кишинёв, 2018 год.

Специальность 552.01 - Общая теория права.

Структура работы. Работа Состоит из введения, 4 глав, выводов и рекомендаций, библиографического списка из 275 наименований, 166 страниц научного текста. Полученные результаты опубликованы в 5 научных статьях и в 5 научных докладах на конференциях.

Слова-ключи: правоспособность, способность принимать решения, пассивная и активная дееспособность, умственные способности, проницательность, самоопределение.

Область обучения. Общая теория права.

Целью докторской диссертации является проведение комплексного научного исследования концепции правоспособности и правового механизма, специфичного для различных направлений права, для обеспечения дееспособности, основанной на теоретических и практических проблемах этого учреждения, в соответствии с новой концептуальной строгостью и нормативами.

Задачи: проанализировать идеи, мнения, теоретические и практические концепции, представленные в доктрине общей теории права, а также в конкретных направлениях права специфичных для Республики Молдова и в международно-правовой литературе; завершение функций, характерных для концепции дееспособности; ограничивая эту концепцию из других подобных учреждений и подобных концепций, включая правосубъектность, умственную способность, субъект права и т. Д.; определение типов дееспособности; выявление проблемных аспектов юридического характера этой концепции права; разъяснение и объяснение философских теорий, обозначающих эволюцию правоспособности; отслеживание основных исторических событий, которые определили направление его развития; определение особенностей правоспособности, представленных в различных действующих нормативных актах и международных стандартах; анализ правоспособности в различных направлениях права.

Новизна и научная оригинальность достигнутых результатов заключается в углубленном исследовании концепции дееспособности, подчеркивая четкое и новое видение того, как подходить и настраивать эту правовую концепцию в соответствии с новыми международными стандартами и современными социальными предпосылками. Исследование является премьерой в спектре работ, проведенных в РМ по рассматриваемой теме, и в этом отношении это первая работа, в которой правоспособность рассматривается как теоретическая концепция, применимая ко всем отраслям права, параллельно подчеркивая технические и законодательные недостатки, наносимые национальным законодательством, и выдвигает конкретные предложения по совершенствованию внутренней нормативной базы в целях обеспечения соблюдения новых отраслевых стандартов и соблюдения прав человека.

Основная решенная научная проблема: заключается в научном обосновании новой парадигмы концепции правоспособности и неявно в определении критериев разграничения правоспособности некоторых смежных концепций, которые привели к выяснению и ориентации условий для регулирования дееспособности в разных отраслях для последующего использования в процессе изменения внутренних правил в соответствии с новыми теоретическими и юридическими особенностями, связанными с общей дееспособностью, а также с ориентацией в области деятельности теоретиков и практиков.

Примирительная ценность статьи обусловлена его научно-дидактической значимостью и актуальностью сформулированных выводов и рекомендаций, в которых изложены определяющие направления для необходимости корректировки внутренних нормативных рамок и применения в исследовательском процессе этой правовой концепции новой строгости, пропагандируемой сообществом международных и общинных, В частности, результаты исследований являются жизнеспособными решениями, которые должны быть переведены на содержание правовых норм, которые должны соблюдаться перед лицом соблюдения прав человека.

Выводы будут способствовать работе интерпретации и применения правил, устанавливающих правовой статус правоспособности. Диссертация может быть использована как в процессе обучения в образовательных учреждениях в области права, так и в целях дальнейшего исследования этой правовой концепции.

Внедрение научных результатов: отражается в учебной деятельности в учебных заведениях в области права, а также совершенствование законодательной базы, разработке научных концепций на местах.

ANDRIUȚA Eleonora

CAPACITATEA JURIDICĂ ÎN DIVERSE RAMURI DE DREPT

Specialitatea 551.01. Teoria generală a dreptului

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 21.05.18

Formatul hîrtiei A4

Hârtie ofset. Tipar digital.

Tirajul 50 ex.

Coli de tipar: 2.0

Comanda nr. 32

Tipografia „PRINT-CARO”,
str. Astronom Nicolae Donici 14, mun. Chișinău, MD-2049
tel. 85-33-86